

Repolan talonpojan poika

Törhösen muistelmat, osa 1

Tämä Törhösen suvun tarina alkaa vuodelta 1938, 22. päivältä helmikuuta.

Jumala siunatkoon vaatimattoman kertomukseni menneisyydestä. Minä aion omistaa sen kunnioittamani isävainajan muistoksi jälkipolville. Isäni **F. I. Tergujev** oli syntynyt Repolassa Povenetsin ujestissa Aunuksen kubernementissa.

Hän oli talonpoika, harjoitti myös kalanpyyntiä sekä pientä liiketoimintaa ostaen paikallisilta talonpojilta riistaeläimiä ja mui-kunmätii. Niitä käytiin myymässä Pietarissa. Joskus isäni kävi markkinoilla Suomessa, osti sieltä revon-, jäniksen- ja oravannahkoja ja möi niitä Sungun markkinoilla.

Siellä kävivät kauppi-aat Kargopolista. Heillä oli omat tehtaat, joissa muokattiin oravannahkoja. Niitä myytiin sitten Nižni Novgorodin markkinoilla. Heillä olivat omat turkkurit nahkoja muokkaamassa. Nämä leikkasivat oravannahat kymmeniksi paloiksi ja sen jälkeen ompelivat palaset yhteen käsin, kun siihen aikaan ei vielä ollut ompelukoneita. Ompelutyön sai hyvin halvalla, kun paikallisella väestöllä ei ollut muita tuloja.

He tekivät tätä työtä koko perheen urakalla, pienet lapsetkin mukana, ja saivat suuresta nahan kappaleesta kolme-neljä ruplaa. Työ oli rasittavaa (sitä sanottiin egyptiläiseksi, siis raskaaksi työksi). Nykyaikana samasta työstä maksettaisiin useampia kymmeniä ruplia, mutta silloin raha oli kallista.

Isäni oli käynyt vähän koulua seurakunnan lukkarin opastuksella. Tämä opetti vain evankeliumia, psaluttaria ja rukouksia; siinä kaikki koulutus. Isäni oli uskovaan ja hyvätahto-

nen ja yritti auttaa kaikkia, ketkä vain apua tarvitsivat.

Koko Tergujevin suku oli avuliasta ja vieraanvaraista. Kun minä aloin muistaa, niin meidän perheessä kaikkia kävijöitä syötettiin ja juotettiin ilmaiseksi kiittäen Jumalaa. Jos naapureilla ei ollut omaa hevosta ja arkena ei ollut mahdollista lainata, niin sunnuntaina jumalanpalveluksen jälkeen lähetettiin hevosiä ja renkejä vetämään hevosttomille talonpojille heiniä, puita jne. Nämä matkat olivat melko pitkiä. Leskien ja orpojen peltopalstat jäivät joskus kylvämättä siemenien ja hevosten puuttuessa.

Kaikki pienet lapset kesällä jätettiin vaarin valvontaan. Lähtiessään metsään tai niitylle naapurit, jos kotiin ei jäänyt aikuisia, pyysivät häntä pitämään silmällä lapsia; erikoisesti varoitettiin uimisesta. Vanhus suostui näihin pyyntöihin hyvin mielin, kun hän oli aina kotona ja hänellä oli tapana joka päivä tarkistaa omat peltopalstat kotieläinten tekemien vahinkojen varalta.

Meillä useat pellot olivat yhteisomistuksessa naapureitten kanssa. Niitä ei ollut jaettu eri talouksille. Ja vaikka kenen pellolla hän huomasi kotieläimiä, hän ajoi ne pois sieltä ja sulki karjasta karanneen.

Vaari oli lempeä ja hyväntahtoinen, mutta kaikki kylän lapset jättivät kujeiden tekemisen hänen läsnäollessaan. Erikoisesti, jos lapset metelöivät luvatta vedessä, niin kuultuaan hänen äänensä he juoksivat karkuun jättäen paitansakin rannalle. Tämä johtui siitä, että äidit lähdettyään kotoa varoittivat, että jos vain Tergujevin vaari huomaa heitä järvellä, niin he saavat selkäsäunan.

Kerron lyhyesti jotain itsestäni. Kuudennella ikävuodella aloitin koulunkäynnin. Koulu oli meidän talossa ja opettajana pientä palkkiota vastaan toimi seurakunnan lukkari. Toinen koulu oli 40 virstan päässä.

Meidän koulussa ainoana opetusaineina olivat evankeliumin lukeminen slaavin kielellä, psalttarit, rukoukset ja käskyt. Kirjoittamista harjoitettiin hyvin vähän, eikä ollut kirjoitusvälineitäkään.

Sen ajan opettajat, siis lukkarit, olivat vähän koulua käyneitä, tuskin osasivat lukea ja kirjoittaa, kun heitä olivat opettaneet vain isät kotona tai papit, jotka eivät olleet käyneet edes pappis-seminaaria. Heidät oli määrätty virkaan heti hengellisen opiston jälkeen.

Kenraali saapuu Repolaan

Muistan niin hyvin kuin se olisi tapahtunut tänään, kun ensimmäisenä kouluvuotena saimme tiedon, että Repolalla on kunnia ottaa vastaan valtiokonttorin johtaja, kenraali, joka muka johti koulujakin. Ja kenraali kävikin koulussamme, mutta tarkastuksella ei ollut mitään merkitystä. Se ei mitenkään vaikuttanut opettajan tuloihin eikä parantanut koulun asioita, vaan kaikki jäi ennalleen niin kuin oli ollutkin.

Nyt kerron, miten tällaisen harvinaisen korkea-arvoisen vieraan vastaanotto tapahtui meidän Karjalassamme. Kun kuriiritieto hänen saapumisestaan tuli, ensimmäiseksi nousi kysymys tämän ylimyksen ja koko palveluvaen majoituksesta. Kun saattoväkeä ja kenraalia vastaanottamaan tuli poliisipäällikkö, komisarius, ja kymmenkunta erilaista virkamiestä, tiloja tarvittiin

paljon. Meidät lapset sijoitettiin palveluvaen taloon, missä tavallisesti tehtiin juotavaa kotikarjalle.

Emäntien onneksi kenraalilla oli oma kokki. Kuka karjalaisista naisista olisi siihen aikaan osannut valmistaa ruokaa kenraalille. Kokki laitto vain ruokaa, mutta ruokatarvikkeet olivat meiltä; jauhot, liha, voi, maito, kala, savustettu Vienan meren silli, lohi, sanalla sanoen kaikki, mitä löytyi yksinkertaisissa kyläläisten varastoissa. Siihen tuli lisäksi tee, kahvi ja sokeri. Tämä nälkäinen joukko viipyi täällä lähes kaksi vuorokautta. Nämä korkeat virkaherrat kävivät valituissa paikoissa sellaisten virkailijoiden suosituksesta, jotka tunsivat paikalliset mahdollisuudet, tavat ja olot.

Tuli vieraiden lähtöaika, hevosia oli useita kymmeniä. Tämä tapahtui talvella, helmikuussa tai maaliskuussa. Joka asemalla (vaihtopaikassa) oli valmiina tarvittava määrä hevosia, useita kymmeniä. Eihän pienistä kylistä niitä olisi riittänyt. Hevosia piti tuoda äärikylistä, mitkä olivat matkan varrelta 20:n tai 50:n virstan päästä.

Kenraali kutsui isäni luokseen ja sanoi: "Isäntä, me lähdemme. Paljonko olemme velkaa ylläpidosta?" Kuten jo selitin, isäni oli koulua käymätön, mutta ihmeen viisas. Hän vastasi: "Meillä ei ole tapana ottaa maksua kenestäkään ja semminkään tällaisesta kunnioitetusta ja korkea-arvoisesta vieraasta. Minä kieltäydyn ottamasta mitään maksua."

Tähän kenraali vastasi: "Minä maksan aina." Siihen isäni sanoi: "Jos tällainen on Teidän ylhäisyytenne tahto, niin jättäkää pöydälle niin paljon kuin haluatte, mutta summaa määräämstä

minä kieltäydyn.” – Pöydälle ilmestyi hopeinen kaksikymmenkopeekkainen. Isäni säilytti kauan tätä rahaa. Hänhän sai tämän hopearahan koko viikon vaivannäöstä, asunnon valmistelemisesta, vieraiden huolehtimisesta yöllä ja päivällä.

Ei siinä vielä kaikki: kenraali kieltäytyi nukkumasta höyhenpatjoilla, joita meillä oli paljon. Meidän Karjalassamme oli siihen aikaan paljon riistalintuja ja siksi myös höyheniä. Nyt oli käsketty tuoda sisätiloihin olkia. Kun Karjalassa vilja puidaan samoissa tiloissa missä kuivatetaankin, niin oljet ovat pölyisiä ja nokisia. Siksi huoneetkin kauan säilyttivät ”muistot” siitä kuuluisasta kenraalista. Melkein koko viikon naiset pesivät lattiaita ja lakia. Keväällä, kun tuli lämmin sää, vaihdettiin seinille uudet tapetit ja maalattiin laet.

Pietarissa käytiin tekemässä kauppaa

Nyt siirryn jälleen oppimiseen. Minä yritin kymmeneen ikävuoteen asti ponnistella oppimisen kanssa, mutta ei työ tällaisten opettajien johdolla voinutkaan tuoda runsasta satoa. He itsekin olivat vähän koulutettuja, ja sen lisäksi jotkut heistä olivat vielä juoppoja. Lisäksi koulunkäynnissä oli pitkiä taukoja, kun lukkari-opettaja viikkokausia yhdessä papin kanssa kiersi seurakuntaa kyltien kirkkopyhinä pitämässä kirkollisia toimituksia eikä ollut ketään hänen sijalleen. Muutenkin oli taukoja milloin mistäkin syistä.

Minä opin koulunpenkillä sujuvasti lukemaan ja jonkin verran kirjoitustaitoakin. Lukeminen ja laulaminen kirkossa olivat pakollisia. Tällä tavalla virsien veisaajat helpottivat omaa työtään, erikoisesti jos oli joitakin hyviä laulajia.

Kymmenenvuotiaana aloin tehdä talonpojan hommia. Kävin hevosella metsässä tai hakemaassa tavaraa Suomesta ja Sungusta. Olin noin 13-vuotias, kun ensi kertaa läksin isäni ja

Aleksanteri Törhönen täyttää 70 vuotta.

Vahakantisen vihkon kertomus

Millainen mies oli **Aleksanteri Törhönen**? Jotkut tämän lukijoista ovat hänet tavanneet, useimmat eivät. Hänen muistelmansa lukeminen tuskin antaa siihen täydellistä vastausta. Minulle teksti piirtää kuvan vaatimattomasta, syvästi uskonnollisesta miehestä, jonka elämänarvoissa ja -asenteissa meille runsauden ja hyvinvoinnin keskellä elämään totuneille on paljon mietittävää ja opittavaa.

Tekstin kirjoitus on aloitettu helmikuussa 1938. Toinen aika-merkintä, tekstin lopussa, on syksyiltä 1940. Muita päivämääriä emme tekstistä löydä.

Alkuperäinen kirjoitus on

venäjäksi, mustaan vahakantiseen vihkoon muste- ja lyijykynällä vakaalla, kauniilla käsialalla tuotettu. Osa on kirjoitettu kosmos-kynällä erilliseen konseptipaperiin. Loppuosa tekstistä on hyvin vaikeasti luettavaa, rivit alkavat vaipua alaspäin, syyntä ilmeisesti kirjoittajan alkava sokeus. Sivulla 34 on virhe: hän sanoo täyttävänsä 1.10.1940 89 vuotta, vaikka hänen syntymäaikansa on 6.12.1857. Oikea ikä oli 83 vuotta. Aleksanteri Törhönen kuoli 20.7.1948.

Kummallista on, ettei isäni koskaan maininnut isänsä muistelmien olemassaolosta. Vihkoa isä säilytti lukitussa rullaovi-Billnäsis-

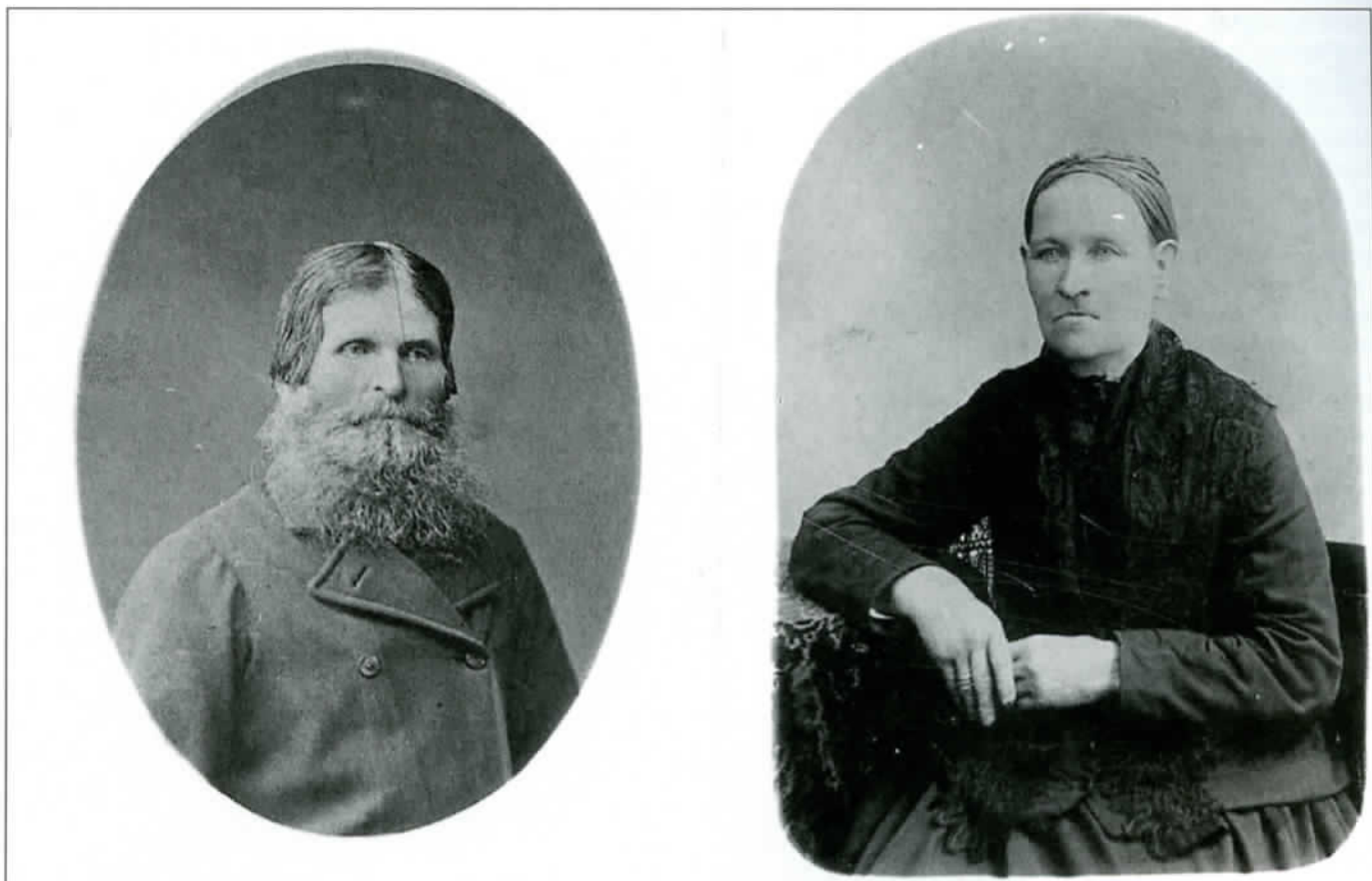
sä, joka sisälsi paljon muutakin jännittävää, kuten Parabellum-pistoolin, vanhoja rahoja, postimerkkejä yms. kiehtovaa.

Miksi isäni ei kertonut ukin kirjoituksesta? En keksi muuta selitystä kuin sen, että Repolasta pakeneminen ja kaiken sinne jättäminen oli hänelle niin raskas ja katkera pala, ettei hän halunnut palauttaa mieleensä mitään muistoja siitä, ei edes rakkaan isänsä kirjoitusten kautta.

Mutta lopullista vastausta tähän emme saa enää keltäkään.

MATTI TÖRHÖNEN

Vanhemmat eli Jevdokia Gerasimovna, Aleksanteri Törhösen äiti ja Feodor Ivanovitš Tergujev, Aleksanteri Törhösen isä.

hänen renkinsä kanssa Pietariin kolmella hevosella, kuormat täynnä tavaraa. Pietariin lähdettiin aina alkutalvesta, noin joulukuussa.

Suuret järvet jäätyivät harvoin tätä aikaisemmin ja maa-, postiteitä ei ollut, erikoisesti Suomeen. Matka Pietariin Suomen kautta oli 100 virstaa lyhempi kuin Venäjän kautta ja tietkin Suomessa olivat paremmat. Suomen kautta matka Pietariin teki 600 virstaa, Venäjän kautta yli 700 virstaa.

Pietarissa piti käydä kerran vuodessa talvella, kun siihen aikaan ei ollut muitakaan mahdollisuuksia kaupata tavaroita. Myimme riistalintuja ja punaista muikutahnaa. Pietarista tuotiin teetä, sokeria, tupakan lehtiä, mahorkkaa, ryynejä, siis tavaroita, joita voi tuoda Venäjälle ilman tullimaksua.

Suomessa piti maksaa tullimaksu, mikä pakotti kiertämään salaa Laatokka-järven ympäri. Tätä matkaa vaikeuksien takia voisi sanoa maailmanympärimatkaksi. Matkaan kuormineen kului

edestakaisin kuusi tai seitsemän viikkoa, tuiskut, pakkaset vastuksina. Joka päivä piti taistaa 50–70 virstaa raskaalla kuormalla, mutta nuorena on voimia. Minä olen kulkenut noin kymmenen kertaa Laatokan ympäri ja kärsinyt kaikki vaikeudet ja vastoinkäymiset.

Sotaväkeen meno oli kova paikka

Siihen aikaan sotaväkeen joutuminen pelotti ihmisiä, erikoisesti vanhoja miehiä, jotka vielä hyvin muistivat tsaari Nikolain ajat, jolloin sotapalvelu kesti 15–25 vuotta. Minäkin vielä muistan, että meidän harvaanasutusta volostista sai kutsun sotaväkeen 15–20 miestä tai enemmänkin, mutta harvat sieltä palasivat, kuten silloin sanottiin – elinikäiselle lomalle tai siirrettynä reserviin – hekin invalideina ja haavoittuneina. Sadasta kaksi tai kolme miestä kesti tämän koulutuksen. He palasivat luonnonreppu selässä, siis kyttyräselkäisenä. He olivat niin karaistu-

neita, että jos löi vaikka pään kiveen, niin kivi meni halki, pää jäi ehjäksi.

Niin isämme, tietäen nämä hankaluudet, yritti ajoissa pitää huolta (ja toimia) pelastaakseen poikansa varusmiespalvelusta. Hänellä oli kaikkiaan kahdeksan poikaa. Jo ennen poikien varttumista täysikäisiksi hän palkkasi rekryytin (sijaisen). Tämä oli siihen aikaan sallittua. Heistä annettiin rekryytikuitti, ja rekryytti meni sotapalvelukseen sen sijasta, jonka vuoro oli mennä sotaväkeen.

Jonkin ajan kuluttua rekrytointi kiellettiin ja perheen, jolla oli rekrytointikuitti, täytyi kirjoittaa siihen sen nimen kenen vuoro oli ensimmäisenä mennä sotapalvelukseen. Niin meidän kuitti kirjoitettiin Nikolai-veljen nimelle. Hän neuvoi isää myymään kuitenkin viidestä tuhannesta, mikä oli silloin melkoinen summa. Näistä rahoista puolet hän halusi antaa isälleen, toisen puolen jättää itselleen, mutta isä ei halunnut sellaista kuullakaan.

Jos perheestä jo yksi poika oli kutsuttu palvelukseen, seuraavalle myönnettiin helpotus, mutta kuitenkin omistajalla ei ollut helpotuksia. Kun meidän kuitti kuitattiin Nikolai-veljelle, niin seuraavana vuonna minut kutsuttiin palvelukseen ilman helpotuksia. Vaikea oli starikan luopua tällaisesta apulaisesta, mutta ei auttanut. Täytyi ruveta itse hoitamaan taloutta, vaikka ylivoimaista se oli hänelle.

Palveluaikani oli neljä vuotta, vaikka olinkin suorittanut tutkinnon opiston neuvostolle, mutta silloin vielä kouluissa ei annettu todistuksia, joilla olisi saanut etuja sotapalveluksessa. Niin minä palvelin tasan neljä vuotta Poventsassa, kaksi vuotta rivistössä ja kaksi vuotta kirjuriina sotilaspäällikön virastossa ja palasin terveenä ja vahingoittumattomana vanhemman kirjuriin arvossa vanhempana aliupseerina.

Menneitä muistelllessani tulee mieleen, kuinka saimme palkkaa 90 kopeekkaa neljästä kuukaudesta (kol-

masosa vuotta), ja ajattelen, että ihmiset jotka saivat kaksi-kolmetuhatta ruplaa kuu-kaudessa, odottivat ihan rauhassa palkkojaan. Mutta me, sotilaat, odotimme tällaista "korkean" palkan päivää hyväntuulisina ja iloisina. Puheetkin olivat vain siitä, että kohta saisimme rahaa. Kun ajattelee, kuinka paljon on sotilasparkoja, joilla ei kuu-kausittain ole kopeekkaakaan, niin todella odottelee iloisena 90:ää kopeekkaakin kerran vuosikolmantena.

Isäkkö odotti kotiin-paluutani sotaväestä kärsimättömänä, kun toiset veljet kaikki olivat jossakin palveluksissa. Vanhempi **Ivana** oli alkuvaiheessa metsäkonttorissa kauppias P. Beljajevilla, myöhemmin johtajana Sorokan sahalaitoksella ja Umbassa Arkangelin kuvernementissa. Hän johti metsän myyntiä ulkomaille, opiskeli englannin ja toisia kieliä erään tehtaan työnjohtajan avustuksella, joka oli syntyperäinen englantilainen.

Seuraava veli **Vladimir** toimi tealalla Pietarissa, oli myöhemmin Pietarissa osuuskuntajäsenenä Släpkinin artellissa ja komennettu kassanhoitajaksi Jekaterinaslaviin Dnep-rin koskille rautatehtaalle, jossa oli 5 000–7 000 työlläistä. Seuraava veli **Nikolai** harjoitti kaupankäyntiä, oli alkuvaiheessa Pietarissa **M. T. Mininin** tukkutavara-varastoissa, myöhemmin eri paikoissa Suomessa.

Kaikki veljet olivat kokonaan starikkojen alaisuudessa ja auttoivat mahdollisuutensa mukaan kotimme taloutta ja vieraanvaraista taloamme.

Vaimo mukaan markkinoilta

Palattuani sotaväestä vanhemmat alkoivat puhua, että minun pitäisi löytää "babusja" eli vaimo. He pelkäsivät, että minäkin lähtisin kotoa pois, mitä minä ajoittain harkitsinkin. En kuitenkaan halunnut tuottaa mielipahaa vanhemmille ja katkaista monta vuosisataa ollutta sukunimeä,

joka oli kuuluisa hyväntuhtoisuudestaan ja rehellisyydestään.

Vaimon valinta tuli ajan-kohtaiseksi puheenaiheeksi ei niinkään minulle kuin vanhemmilleni. Vanhalla sukupolvella oli sananlasku: "Valitse lehmää sarvista, vaimoa suvun perusteella." Epäonnekseni tuohon aikaan meidän volostissa valinnanvara ei ollut kovin suuri.

Niin minä läksin äitini kanssa pyhänä 8. syyskuuta naapurivolostiin tarkoituksena ostaa markkinoilta hevonen ja käydä vieraisa siskolla. Tuatto-starikka ei unohtanut kaukonäköisyydessään huomauttaa: "Jos siellä joku tyttö näyttää miellyttävältä, niin älä sinne jätä, vaan tuo mukana. Onhan sinulla äitikin mukana, ja minun siunaukseni myös."

Isän neuvolla oli toinenkin merkitys; kun ei ollut rautateitä, matkustaminen 150 virstan päähän uudestaan olisi erittäin vaikeaa. Ja niin valintani osui eräiseen tyttöön. Juhlanjälkeiset sotilaan seremoniat eivät olleet suuret. Vuorokaudessa järjestettiin kosinta, häät ja vihkiminen.

Oli palattava 15 virstan päähän kirkonkylään kirkollista vihkimistä varten. Nyt on jo 55 vuotta vierähtänyt onnessa ja hyvinvoinnissa. Vuoden kuluttua Jumala siunasi tytön, sen jälkeen kaikkiaan tyttöjä ja poikia tuli 11. Kaikki oli opetettu luku-taitoisiksi, pois laskien neljä, jotka kuolivat ennen kouluikää. Korkeaa koulutusta minä en voinut heille antaa, kun ei ollut liiemmin varoja ja korkeakoulu oli 400 virstan päässä.

Viiden vuoden kuluttua jäin ilman isää, joka oli aina ollut ohjaajana ja antanut hyviä neuvoja kuin kokenut ja kaukonäköinen isäntä. Hän oli pitänyt yllä suuren perheen ja katsonut, että kaikki löysivät oman paikkansa elämässä. Eihän ole turha sananlasku: "Elää elämä ei ole samaa kuin ylittämä pelto". Ja toinen sananlasku: "Vetää taloutta ei ole samaa kuin parralla pöyhkeillä."

Tavarat ostettiin Suomen puolelta

Kun elimme 50 virstaa Suomen rajalta ja 100 virstaa Suomen kauppakeskuksesta, niin kaikki tavarat ostettiin Suomesta. Venäjän ostopaikat olivat meiltä 400 virstan päässä ja tiet paljon huonommat. Vaikka Suomi silloin olikin Venäjän alainen, Suomelle oli jätetty muutamat oikeudet. Tavarain ostamisen heiltä piti käydä tullin kautta, mutta kun tullia ei ollut Pietaria lähempänä, niin minä ja yleensä kaikki rajavyöhykkeen asukkaat hankimme Suomen tavaraa ilman tullimaksua. Tällä tavoin se oli paljon halvempaa.

Venäläiset ja paikalliset virkailijat tiesivät tämän, mutta harvan asutuksen ja väestön köyhyyden takia eivät puuttuneet asiaan, ei edes kuvernööri käydessään Repolassa. Hän kävi luonani selostamassa rautatien rakentamishanketta Repolasta Suomeen ja puhumassa muiden Karjalan tärkeiden ongelmien ratkaisemisesta.

Nämä ongelmat minä olin tuonut esille semstvon kokouksessa, kun minut oli valittu semstvon valtuuston jäseneksi Repolan volostista. Maat volostissamme oli annettu käyttöön koko kylälle yhteisesti sen mukaan, kuinka paljon kylässä oli henkikirjoitettuja. Tämä osoittautui epäoikeudenmukaiseksi, kun toiset käyttivät metsää liian paljon ja polttivat sitä kaskimaaksi, kun taas köyhät eivät saaneet metsästä mitään hyötyä, vaikka maksoivatkin saman verran. Kuvernementin johtomies oli antanut ministeriölle tehtäväksi kerätä tarkat tiedot näistä ongelmista pätevilta paikallisilta talonpojilta ja paikallisilta asukkailta.

Tehtävä annettiin minulle. Itse kuvernööri kertoi, että ujestin virkamiehet ehdottivat minua. Minua pidettiin paikalliset olot, tarpeet ja puutteet hyvin tuntevana. Me pohdimme seikka-peräisesti näitä kysymyksiä, ja kaikki mielipiteeni kanslian virkailija kirjoitti muis-

tiin. Sitten pohdimme, että jos talonpojista tulee maanomistajia, niin millä ehdoilla he voivat myydä metsää omilta palstoiltaan.

Minä selitin, että Suomessa oli myönnetty täysi oikeus myydä metsää palstoilta tai vaikka koko metsäpalsta ilman mitään rajoituksia. Tästä koitui paljon vahinkoa jälkipolvelle, kun monet möivät koko metsänsä ja tuleva polvi jäi ilman maata ja metsää, heistä tuli kerjäläisiä tai proletaareja.

Sanoin mielipiteenäni, että parempi olisi, jos talonpojalla ei olisi oikeutta ollenkaan myydä palstoja, jotta ne siirtyisivät sukupolvelta toiselle. Toivottavaa olisi, että heillä ei olisi oikeutta myydä metsääkään omin luvuin, vaan metsänhoitajan tai metsän asiantuntijan luvalla ja rahat tulisi maksaa pankin kautta, omistajalle myöntää pankkikirja, jolla hän voisi saada korot ja tarpeen tullen paikallisen virkailijan luvalla osan käteisenä.

Tämä ehdotus oli oikein mieliksi kuvernöörille ja hän sanoi: "Jos minä olen ministeriössä, niin ehdottomasti ajan tämän ehdotuksen läpi."

Samalla näiden ongelmien ohella minä käännyin kuvernöörin puoleen tullikysymyksessä. Kerroin, että toimimme hallintoa vastaan ostaen Suomesta tavaraa ilman tullimaksua, kun ei ole tullia. Hän tunsu luultavasti hyvin harvaanasutun seutumme ja sanoi, että asiaa katsotaan läpi sormien, koska tullin ylläpitäminen olisi kallista. Tuloja se toisi mittättömän vähän.

Osoittautui, että joskus viisatkin ihmiset erehtyvät. Suojärvellä Suomessa silloin oli valurautatehdas ja valurautaa tästä tehtaasta tuotiin talvisaikaan Petroskoihin silloiselle tykkitehtaalle. Sen mukana muutamat kuljetitvat muitakin tavaroita: kauppiaiden välillä syntyi erimielisyyksiä ja luultavasti joku kanteli johtajille.

Kun myöhemmin selvisi – kuvernöörin tietämättä määrättiin joku mielipuo- li upseeri, ja hänen alaisik-

seen annettiin muutamia kymmeniä sotilaita valvomaan rajalla valuraudan tuontia. Kun Suomen puolella saatiin tietää, että rajalla tarkastetaan, ei mitään laitonta käytykään tuomaan. Usean kuukauden aikana hän ei tavannut yhtään salakuljetustavaraa.

Luultavasti tälle mieli- puolelle joku on vihjannut, että mitä sinä tässä turhaan aikaa vietät: mene Karjalaan ja Repolaan. Siellä on kaikki suomalaista. Ja niin tämä mieletön ilmestyi joukkonsa kera meille Repolaan. Jotakin hän ryösti jo matkalla, mutta se oli pikku asia verrattuna siihen, mitä minä sain kärsiä tästä hullusta.

Kauppan tavarat vietiin Petroskoihin

En sattunut olemaan tuolin kotona, ja vaimoni oli sairaana vuoteessa synnytyksen jälkeen. Tämä tapahtui kaksi vuorokautta synnytyksestä. Upseeri tuli suuren joukon kera ja vaati kaupan avaimia ilman minkäänlaista isännän tai volostin johtajien lupaa. Sairaana, melkein puolikuoliaaksi pelästetyn naisen vuoteen viereen hän jätti kaksi sotilasta, jotta nainen ei lähtisi mihinkään tai jotain piilottaisi. Ja kaupasta otettiin melkein kaikki tavarat, muutamia tullittomiakin tavaroita.

Tämä roisto ei ollenkaan tuntenut kauppalakia. Kaupasta otetun tavarain ilman luetteloa hän pakkasi laatikoihin ja lähetti Petroskoihin sotilaiden saattueessa. Kun minä palasin kotiin, hän ensi yökseen vaati, että lähtisin hänen kanssaan Petroskoihin. Minä vastustin, että en voi lähteä, kun vaimo on sairaan ja mielestäni näissä tavaroissa ei ole mitään laitonta. Hän vaati tuhat ruplaa panttirahaa. Tämän summan minä luovutin hänelle kuittia vastaan.

Kerättyäni voimani vaimon parantumisen jälkeen minä päätin matkustaa Petroskoihin, ja jätin talon ja koko talouden oman onnensa nojaan. Tultuani Petroskoihin minä neuvotelin valtamiehien kanssa. He

neuvoivat minua kääntymään kuvernöörin puoleen.

Tämä otti minut vastaan omassa työhuoneessaan; asiasta oli jo etukäteen kertonut tuttava virkailija. Kuvernööri oli kovin hermostunut tämän hullun hävyttömästä käyttäytymisestä ja sanoi, ettei hän edes ollut tiennyt, että tämä hävytön oli määrätty tullilaitoksen virkaan.

Minä muistutin hänelle: ”Teidän korkeutenne, Repolassa käydessänne vakuutitte minulle, että katsotte tätä asiaa läpi sormien.” Hän pyysi minua tulemaan uudestaan muutaman tunnin kuluttua. Niin minä teinkin.

Hän neuvoi minua kirjoittamaan anomuksen hänen majesteettinsa nimeen ja selostamaan kaikki. Niin minä teinkin tuttavan virkailijan avustuksella. Sen jälkeen palasin kotiin.

Jonkin ajan kuluttua sain vastauksen Hänen majesteettinsa kansliasta, että panttirahat ja kaikki takavarikoitu tavara palautetaan minulle ilman mitään tullimaksuja.

Tämä armahdus toi minulle iloa, mutta hyötyä oli vähän, kun kokemattomat pakkaajat pakkasivat erilaiset tavarat yhteen ja sitten vielä ne kuljetettiin 400 virttaa huonoilla rattailta sen aikaisilla huonoilla teillä; kaikki menivät pilalle. Samoin vahingoittuivat karttuuni ja toiset kankaat ja muutkin tavarat. Minä en käynyt vetämään tätä tavaraa Repolaan, vaan luovutin kaiken lasten orpokotiin, missä hoidettiin köyhien lapsia ja orpoja ja opetettiin heitä lukemaan ja kirjoittamaan.

Kaikki rajaseudun asukkaat toimivat samalla tavalla useita vuosikymmeniä ennen tätä tapahtumaa ja sen jälkeenkin. Vain minä yksin kärsin tappiota yli 5 000 ruplaa.

ALEKSANTERI
TERGUJEV-TÖRHÖNEN

Venäjän virsta = 1, 066 kilometriä

Tekstiä käsitelty toimittuksessa. Jatkuu seuraavassa numerossa

Julitta Törhonen ja hänen poikansa Juho Törhonen (oikealla), josta tuli sittemmin kauppaneuvos. Muut lapset Vihtori Mauranen (vas.) ja Annikki Pantio ovat hänen lapsenlapsiaan, joiden äiti on Maria Mauranen.

Juho Törhonen oli karjalainen kauppias

Näiden muistelmien takana on kauppaneuvos **Juho Törhonen**, joka syntyi Repolassa 16. helmikuuta 1906. Hänen isänsä oli kauppias-maanviljelijä **Aleksanteri Feodorovitš Törhonen** (karjalaiselta nimeltään Tergujev) ja äiti **Julitta Maksimova**, o.s. **Maaninen** (Manieva), joka oli syntyisin Klyssinvaarasta.

Hänen perheensä muutti vuonna 1922 Repolasta Suomeen, Nurmekseen. Koko Karjala tuntui tuolloin kuohuvan.

Suoritettuaan ylioppilastutkinnon Nurmeksessä hän jatkoi opiskeluaan Helsingin Kauppakorkeakoulussa, josta valmistui ekonomiksi vuonna 1928.

Vuonna 1919 kolme nurmeslaista kauppiasta **Paavo Mauranen**, **Otto Ahonen** ja **Erik Jalmari Kuittinen** olivat perustaneet Nurmeksen Kauppa-Osakeyhtiön. Myös Maurasen juuret olivat Repolassa ja hän oli naimisissa **Maria** o.s. **Törhösen** kanssa. Maria oli Juho Törhösen sisar. Kauppaliikkeen pääomistajaksi myöhemmin tullut Mauranen palkkasi Juhon yritykseensä ensin konttoripäälliköksi ja sitten prokuristiksi.

Vuonna 1943 Juho sai nimityksen apulaisjohtajaksi. Kauppaneuvos Paavo Maurasen kuoleman jälkeen hänet valittiin vuonna 1951 yhtiön toimitusjohtajaksi ja samalla tytäryhtiön, Nurmeksen Rauta-Osakeyhtiön toimitusjohtajaksi.

Parhaimmillaan kauppayhtiöllä oli pääliikkeen lisäksi 17 sivuliikettä Ylä-Karjalassa. Menestyksen vuosinaan yhtiöllä oli myös omaa pienteollisuutta, kuten leipomo, mylly ja suutarinverstat. Ulkomailta tuotiin viljatuotteita, kidesokeria, raakakahvia ja tekstiilejä. Ulkomaille taas vietiin hautatervaa, puolukoita ja metsälintuja.

Kauppaneuvoksen nimen ja arvon Juho Törhonen sai vuonna 1969.